

Lenti fuq il-karrieri

Gwida għall-ġenituri biex jgħinu lil
uliedhom fl-għażla tal-karrieri tagħhom

Euroguidance Malta

- 📍 European Union Programmes Agency,
Continental Business Centre,
Railway Road, Santa Venera, SVR 9018, Malta.
- ☎ +356 25586130
- ✉ euroguidance.eupa@gov.mt

Din il-pubblikazzjoni hi maħruġa miċ-ċentru Euroguidance ta' Malta. Dan iċ-ċentru jaqg' taħt il-programm Erasmus+ tal-Kummissjoni Ewropea, bl-Aġenzija tal-Programmi tal-Unjoni Ewropea (EUPA), li taqa' taħt il-Ministeru tal-Edukazzjoni u x-Xogħol, li hija responsabbli għalih lokalment.

Euroguidance hija netwerk Ewropea li tgħaqqad sistemi ta' gwida fi 32 pajjiż. Din tippromwovi mobilità u għajjnuna matul il-ħajja.

Il-pubblikazzjoni saret b'kollaborazzjoni mal-Assoċjazzjoni Maltija tal-Gwida Għall-Karrieri (MCGA) kif ukoll maċ-Ċentru Nazzjonali tal-Europass ta' Malta.

Għaliex huwa importanti li dan il-ktejjeb jinqara mill-ġenituri?

Dan il-ktejjeb se jkun qed iservi bħala gwida għalikom il-ġenituri ta' zgħażaġh li qed joqorbu jew waslu fl-età li jibdeu jagħmlu deċiżjonijiet importanti fl-educazzjoni tagħhom.

Għalhekk, barra l-isfidi li intom bħala ġenituri taffaċċjaw matul is-snin skolastiċi ta' wliedkom, huwa importanti li tgħinu u tifhmu wliedkom minn xiex ikunu għaddejnin bl-aħjar mod possibbli. Għaldaqstant din il-pubblikazzjoni se tkun qed iservi bħala gwida għalikom fi żmien daqshekk kruċjali ta' wliedkom.

Togħma ħafifa ta' x'se ssib f'dan il-ktejjeb:

- ▶ Gwida lit-tfal matul l-istudju u l-għażla tas-sugġetti
- ▶ L-irwol tagħkom ta' ġenituri matul is-snin skolastiċi
- ▶ L-importanza ta' *role models* li jammiraw it-tfal
- ▶ L-importanza ta' parteċipazzjoni f'attivitajiet ekstrakurrikulari għal uliedkom
- ▶ L-interess tagħkom fl-educazzjoni ta' wliedkom
- ▶ Ir-relevanza tal-iskola max-xogħol

“It-tfal jeħtieġu gwida u simpatija ħafna aktar milli istruzzjonijiet”

Anne Sullivan

Anne Sullivan kienet għalliema Amerikana li tibqa' magħrufa għall-fatt li kienet l-instructor ta' Helen Keller, l-ewwel persuna għamja u truxa li gradwat fl-arti.

Biex tiggwidahom lejn il-karriera li jixtiequ ...

Heġġiġhom biex jiffokaw fuq il-vjaġġ tagħhom.

Fehemhom li t-tagħlim huwa kontinwu.

Heġġiġhom jieħdu pariri ta' nies oħra.

Heġġiġhom isegwu dak li tixtieq qalbhom.

Għinhom jifhmu li l-bidla hija proċess normali.

Checklist għall-ġenituri u l-istudenti biex jippjanaw il-karriera sew ...

Jidentifikaw it-tip ta' xogħol li jixtiequ jagħmlu fil-futur.

Jiddiskutu l-pjanijiet tagħhom mal-ġenituri u l-għalliema.

Iżuru l-iskejjel.

Jiċċekkjaw x'inhuma l-rekwiżiti tal-istituzzjonijiet edukattivi li jixtiequ jkomplu jistudjaw fihom.

Kif it-tfal jesploraw l-interessi tagħhom ...

L-irwol tal-ġenitur mhux li jiddeċiedi għal uliedu, iżda li jara li t-tfal tiegħu jkunu jafu jiehdu deċiżjonijiet infurmati b'raġunijiet tajbin. Il-ġenitur irid jibda billi jara dak li jinteressa lil uliedu u jifhem dak li jixtiequ jagħmlu f'hajjithom.

Sabiex inti bħala ġenitur tkun tista' tgħin lil uliedek jagħrfu dan kollu, għandek thegħgħom jimlew l-informazzjoni t'hawn taht:

Lill-istudent ...

Imla dak li taf dwar ...

► L-interessi personali tiegħek:

► Karrieri li jinteressawk:

► Opportunitajiet ta' skejjel postsekondarji li jirriflettu l-interessi personali tiegħek għall-karriera li tixtieq:

Lill-ġenituri ...

Għaldaqstant, ladarba taf x'inhum mixtieq minn uliedek, ta' min tistaqsi lilek innifsek dawn il-mistoqsijiet:

Fiex inhuma interessati wliedi u fiex inhuma tajbin?
Ara x'inhuma l-interessi tagħhom fl-iskola u fil-ħin liberu tagħhom.

Liema tip ta' metodoloġija jhaddnu meta jistudjaw?
Jippreferu t-tagħlim li jsir fil-klassi jew tagħlim iktar Prattiku?

Jafu x'suġġetti jridu jkomplu jistudjaw wara li jtemmu l-edukazzjoni sekondarja?
Uliedek għandhom jaraw liema suġġetti jmorru tajjeb mal-ideat tagħhom.

Jekk l-istudenti jhossu l-bżonn ta' għajjnuna professjonali, għandhom jagħmlu użu mis-servizz li joffru *l-guidance teachers* u *l-career advisors* li jinsabu f'kull kulleġġ.

Madanakollu l-appoġġ li l-ġenituri jagħtu lil uliedhom jibqa' dejjem fundamentali. Importanti wkoll li l-ġenituri jattendu laqgħat organizzati mill-iskola biex ikunu aġġornati b'dak li ser jaffaċċjaw uliedhom wara li jispicċaw l-iskola obbligatorja.

F'każ li t-tfal għandhom bżonnijiet speċjali, il-ġenituri jistgħu jirrikorru għall-għajjnuna offruta mill-*INCO*, il-koordinatur għas-settur tat-tfal bi bżonnijiet speċjali.

X'inhum l-irwol ta' *guidance teacher* u tal-*career advisor*?

Dawn joffru l-għajjnuna lil dawk l-istudenti li jkollhom bżonn l-għajjnuna meta jiġu biex jiehdu deċiżjonijiet importanti matul is-sinjol skolastiċi tagħhom.

Il-*guidance teacher* jew il-*career advisor* jgħinu lill-istudenti jaraw ir-relevanza tal-edukazzjoni meta mqabbla mal-ħiliet personali, it-talenti li għandhom, kif ukoll l-għanijiet u l-ħolm kollu tagħhom.

Il-benefiċċji t'edukazzjoni postsekondarja

Dawn il-benefiċċji huma biss ftit mill-ħafna li wieħed jista' jakkwista meta jkompli l-edukazzjoni postsekondarja. Jista' jagħti l-każ li student jibda jaqta' qalbu meta jaħseb minn xiex jista' jgħaddi minnu ladarba jispicċa l-edukazzjoni obbligatorja. F'dan il-każ, ta' min jevalwa eżatt l-għażliet li għandu quddiemu. Dan għandu jsir b'reqqa filwaqt li jzomm f'moħħu dak li gie diskuss fis-sezzjonijiet ta' qabel.

F'liema istituzzjoni edukattiva se nkompli l-istudji tiegħi?

F'Malta, l-iskejjel tal-gvern li joffru edukazzjoni postsekondarja b'xejn, bi stipendji u ħlas għal xiri ta' kotba huma erbgħa:

Giovanni Curmi Higher Secondary School

MCAST Malta College of Arts, Science and Technology

ITS Institute of Tourism Studies

Gan Franġisk Abela Junior College

Giovanni Curmi Higher Secondary School

L-iskola sekondarja oġhla Giovanni Curmi hi skola postsekondarja tal-istat li toffri korsijiet akkademiċi fuq livell ordinarju (SEC), avanzat (MATSEC) u intermedju. Il-korsijiet li jiġu mgħallma f'din l-iskola huma addattati għall-bżonnijiet individwali tal-istudenti. Bejn wieħed u ieħor, kull sena jidhlu mal-500 student ġdid.

Terz tal-istudenti li jlestu l-istudju tagħhom f'din l-iskola jsibu impjeg, bil-kumpliment jiddeċiedu li jkomplu jistudjaw f'livelli oġhla.

 www.gchss.edu.mt

 21 438 001

 guidance@gchss.edu.mt

MCAST

Malta College of Arts, Science and Technology

Il-Kulleġġ tal-Arti, Xjenza u Teknoloġija li twaqqaf fis-sena 2001 huwa l-istitut ewlieni tal-edukazzjoni u taħriġ vokazzjonali. Dan il-Kulleġġ joffri 170 kors *full-time* u 'l fuq minn 400 kors vokazzjonali fuq livell *part-time* fl-għaxar istituti li għandu mifruxin f'Malta u Għawdex. Dawn il-korsijiet iwasslu għal ċertifikati, diploma jew *degree* (minn MQF Livell 1 – Livell 6). B'dan kollu, l-istudenti jiġu ppreparati għal karrieri f'setturi differenti tal-ekonomija jew għal edukazzjoni terzjarja.

Sabiex dan il-Kulleġġ jaċċerta ruħu li l-għarfien, il-ħiliet u l-kompetenzi tal-kurrikulu huma addattati u relevanti għall-ekonomija, jaħdem fil-qrib mal-industriji lokali. Din ir-relazzjoni tistimula s-suċċess ta' dan l-istess Kulleġġ.

 www.mcast.edu.mt

 23 987 100

 information@mcast.edu.mt

ITS

Institute of Tourism Studies

L-Istitut għall-Istudji Turistiċi li twaqqaf fl-1987 hu istituzzjoni edukattiva oġġla bl-għan li jintlaħqu l-bżonnijiet tal-industrija tal-ivvjaġġar, tal-ospitalità u t-turizmu għaliex huwa addattat għal dawk li jixtiequ jsibu impjeg fis-settur tat-turizmu u l-catering.

Fost oħrajn il-vizjoni ta' dan l-Istitut hi li tipprovdi stil ta' kurrikulu li jippromwovi kreattività, innovazzjoni, parteċipazzjoni u indipendenza fl-istudenti tiegħu. B'hekk l-Istitut jipprovdi żvilupp personali għal dawn l-istudenti b'opportunitajiet fuq livelli varji fis-soċjetà.

Dan l-Istitut hu impenjat li jipprovdi kwalità. Fil-fatt, il-progress tal-istudenti jkun segwit mit-tutori, minn bord kif ukoll minn eżaminaturi interni u esterni. L-għalliema jirċievu taħriġ speċjali u gwida regolament.

 www.its.edu.mt
 23 793 100
 registrar.its@gov.mt

Gan Franġisk Abela Junior College

Il-Kulleġġ Gan Franġisk Abela li ġie stabbilit fl-1995 fl-Università ta' Malta joffri kors ta' sentejn li jwassal għaċ-ċertifikat tal-matrikola. Dan il-kors hu ddisinjat apposta għal dawk li jixtiequ jkomplu jistudjaw fl-Università.

Sabiex jakkwista dan iċ-ċertifikat, wiehed irid jagħzel żewġ suġġetti f'livell avanzat u tlieta f'livell intermedju flimkien mas-suġġett Sistemi t'Għarfien (Systems of Knowledge).

Wiehed irid joqgħod attent li s-suġġetti li jagħzel ikunu jaqblu mar-rekwiziti li huma mitluba fil-korsijiet differenti li jiġu offruti fl-Università.

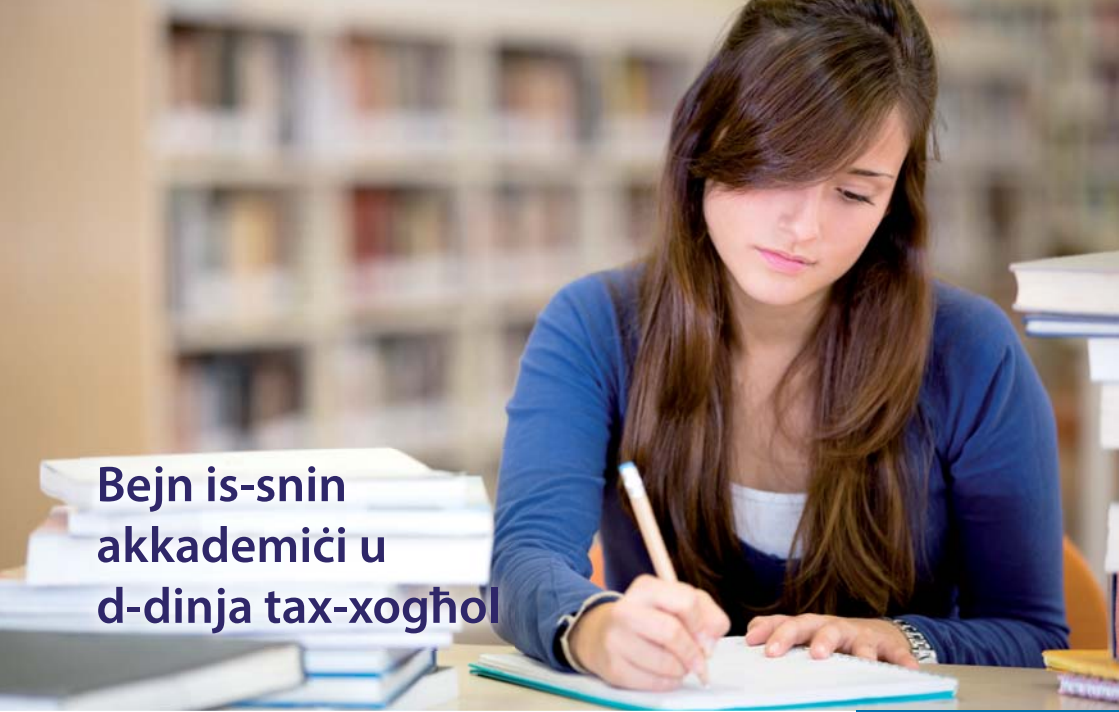
Gan Franġisk Abela
Junior College

 www.jc.um.edu.mt
 25 907 208
 secretary.jc@um.edu.mt

Nota Importanti

- ▶ Jeżistu wkoll programmi partikolari li jindirizzaw il-bżonnijiet individwali tal-istudenti bħal Youth. Inc.
- ▶ Apparti dawn l-iskejjel tal-Gvern, wiehed jista' jsib opportunitajiet oħra fi skejjel privati.
- ▶ Matul il-korsijiet tagħhom, dawk l-istudenti li jiddeċiedu jattendu l-iskejjel vokazzjonali MCAST u ITS, jistgħu japplikaw għal opportunitajiet ta' *traineeship* barra minn Malta. Dan jista' jsir permezz tal-programm Erasmus+ li jaqa' taħt ir-responsabbiltà tal-Aġenzija tal-Programmi tal-Unjoni Ewropea (EUPA).

Bejn is-snin akkademiċi u d-dinja tax-xogħol

Barra l-programmi ta' gwida għal karriera li l-iskejjel sekondarji joffru lill-istudenti tagħhom biex jippreparawhom kemm f'dak li għandu x'jaqsam ma' għażla ta' korsijiet ta' studju wara l-Form 5, kif ukoll bħala preparazzjoni għad-dinja tax-xogħol wara l-Form 5, f'uħud mill-iskejjel li semmejna jiġu organizzati *Career Days*, *Career Orientation Visits* u *Career Exposure Experiences* (gimġha esperjenza fuq post tax-xogħol) fejn l-istudenti jkollhom l-opportunità li jiltaqgħu u jitkellmu ma' rappreżentanti minn organizzazzjonijiet differenti u jaraw x'opportunitajiet ikun hemm għalihom ladarba jlestu l-iskola u jkollhom il-kwalifiki meħtieġa.

Għalhekk intom il-ġenituri għandkom tneġġu lil uliedkom biex ma jtitlufux dawn l-opportunitajiet li jittellgħu apposta għall-benefiċċju tagħhom. L-istudenti jhobbu jisimgħu haddiema jitkellmu fuq il-karrieri tagħhom, ix-xogħol li jagħmlu u l-esperjenzi li jgħaddu minnhom. Jekk inti bħala ġenitur tintroduċi lil uliedek ma' nies li jiddiskutu l-karriera tagħhom, dan ikun ta' benefiċċju ikbar għalihom għaliex ikunu qed iwessgħu l-perspettivi tagħhom.

Barra minn hekk matul ix-xhur tas-sajf, bejn sena akkademika u oħra, uliedkom jistgħu jagħmlu esperjenza ta' xogħol li tkompli tgħinhom isahħu l-hiliet għal meta jibdew ifittxu impjeg. Din l-esperjenza, apparti milli tgħinhom jibdew isiru indipendenti, tiswielhom ukoll ta' ġid għax ikollhom xi jnizzlu fil-portafoll tagħhom li hu importanti ħafna għal kwalunkwe impjeg li japplikaw għalih.

Fuq kollox intom bħala ġenituri kunu hemm għal uliedkom u isimgħu dak kollu li għandhom x'jgħidulkom. Iddiskutu magħhom l-aspirazzjonijiet tagħhom u dak kollu li biħsiebhom jagħmlu ladarba jispiċċaw l-iskola.

F'dan iż-żmien ta' għażliet u deċiżjonijiet li kapaci jirriflettu l-kumpliment ta' ħajjet it-tfal, intom tistgħu tiltaqgħu mal-*guidance teacher* jew *career advisor* biex b'hekk l-appoġġ għat-tfal ikun ġej minn diversi persuni professjonali.

Il-mixja lejn opportunitajiet godda

Barra dak kollu li għandu x'jaqşam mat-tagħlim huwa importanti li meta wliedkom jaslu biex jibdeu ifittxu xogħol, jużaw l-aħjar għodda possibbli sabiex ikunu jistgħu juru l-ħiliet u l-kwalifiki tagħhom. Dan l-għarfien m'għandux età u għalhekk jista' jintuża wkoll minnkom il-ġenituri. Il-format tas-CV maħruġ mill-Europass huwa mod faċli kif kull individwu jista' juri l-ħiliet u l-kwalifiki tiegħu. Permezz ta' dan il-format, kull individwu għandu ċ-ċans li jgħaqqad diversi aspetti tal-ħajja personali fosthom l-użu ta' lingwi partikolari, ħiliet komunikattivi u ħiliet li għandhom x'jaqšmu mal-użu tat-teknoloġija fost oħrajn. Apparti minn hekk, dan il-format jinkludi fih sezzjonijiet għall-kwalifiki tal-persuna kif ukoll għall-esperjenzi passati ta' xogħol.

Sezzjoni oħra fis-CV hija riservata għall-għarfien fil-lingwa. F'din il-parti, kull individwu jista' jevalwa l-ħiliet tiegħu f'dik il-lingwa għal dak li għandu x'jaqşam mal-qari, kitba, smiġħ kif ukoll ħiliet mitkellma.

Europass jagħti l-opportunità wkoll biex fejn hu neċessarju l-individwu jkun jista' jikteb ittra ta' introduzzjoni (*covering letter*). Ħafna drabi diversi *employers* jitolbu din l-ittra sabiex ikunu jistgħu jevalwaw l-esperjenzi u x-xewqa tal-individwu li japplika għal xogħol partikolari.

Dawn l-għodda jistgħu jimtlew faċilment onlajn u jistgħu jsiru kemm bl-Ingliż kif ukoll bil-Malti. Apparti minn hekk, il-websajt tiffacilita l-proċess billi tagħti suġġerimenti għal kull sezzjoni li hemm bżonn timtela.

Għal iktar informazzjoni, kif ukoll biex taraw dawn l-għodda, żuru l-websajt europass.eupa.org.mt/documents/

